

МИЛЕВА ВУЈОШЕВИЋ

ДОБРОТСКА НОШЊА У ИСТРАЖИВАЧКОМ РАДУ ЈОВАНА ВУКМАНОВИЋА

Научноистраживачки рад признатог етнолога др Јована Вукмановића је веома обиман и значајан, како за етнологе и музеологе тако и за све оне који се баве истраживањем и проучавањем.

Мој осврт у овом излагању односи се на рад Вукмановића који је везан за истраживања у Боки Которској педесетих година. Наиме, Српска академија наука и уметности организовала је 1951. године велико истраживање у Боки Которској у сарадњи 32 позната и призната историчара, етнолога, археолога, лингвиста Југославије, а међу њима био је и етнолог са Цетиња Јован Вукмановић.

Уз непосредне и умјешне разговоре са мјештанима Боке, увидом у богату документацију познатих архива Котора, Дубровника и Сплита, Вукмановић је записао значајно сазнање о поријеклу, изгледу, завјештању и нестајању живописне женске добротске ношње.

У овом раду осврнућу се само на одређене сегменте који се односе на добротску женску ношњу, а који су веома драгоцјени за све научнике који се баве овом проблематиком.

У народу постоји предање да народна ношња Доброте постоји у Боки од XVI вијека. "Њу су донијели Бокелји са Запада, из Шпаније или Италије у оно доба када су обављали живу трговину по Средоземљу и преносили многе материјалне тековине у свој крај."¹

Ову констатацију да је ношња западног поријекла, потврђује сребрни чешаљ који је носила млада из Доброте, истовјетан као код неких Шпањолки, а који се налази као експонат у Поморском музеју.

---

¹ Јован Вукмановић, *Женска ношња у Добројци*, Споменик СПН 1953, стр. 227.

Оку чувеног етнолога није могло ништа да промакне у истраживачком раду. На једној фотографији, коју је открио а која датира из 1870 год., запазио је битан детаљ, а то да су жене поред устаљене ношње носиле зими додатни дио: бијели вео на глави и таман огртач око рамена.

Чињеница је да је за сваког музеолога у циљу добре обраде експоната потребна фотографија, па је др Јован Вукмановић на неки начин претеча и првих фототека у музеологији.

Осим рада на терену, записивања, скицирања, Вукмановић је стручно користио архивске фондове. Нашао је интересантан податак, да у Которском статуту постоји пропис по коме "одређене су биле границе раскошној ношњи, луксузу у XVII вијеку."²

Завирио је он и у црквене архиве, гдје је открио податак да су младе жене послије удаје завјетовале своје ношње цркви. Наишао је на податак да је млада из куће Жрмањ са Прчања 1700. године завјетовала своју ношњу цркви, да би то исто урадила 1751. године и млада из куће Верона такође са Прчања.

Свуда је стигао овај вриједни истраживач, у жељи да што боље обради ову проблематику, коју је објавио у споменику СП у издању САНУ у Београду 1953. године. До детаља описао је он женску добротску ношњу, која се састоји из лаганог и танког бустифа, преко којег се умјесто кошуље облачио петарулић направљен од бијелог тила или свиле. Био је без рукава и дужине до ниже струка. Око врата је била добротска чипка, зупчасто израђена. Бокелске чипкарице познавале су све врсте шивеног бода који је доводио "до скупочених чипка које у ренесансном и барокном костиму чине особит прибор".³

Позната је и чињеница да је бијело рухо са бијелим украсом у везу и чипки "у серији од 54 предмета",⁴ нашло право мјесто у цркви св. Естахије у Доброти. Ручници и олтарници у овој збирци произашли су из женских покривала за главу. Наиме, постојао је обичај да се у погребној поворци око крста омота знак покојника, и када је била жена у питању обмотавала се марама или покривача. Због лијепе израде чипке коју су радила Добројке на покривачи, покривача је остајала у цркви, да би се касније користила за мисне ручнике или спајала у велике олтарнике.

Поврх тако лијепог петарулића облачио се бран, сукња направљена од 5 плисираних полица. Жупет, направљен од црвеног велура, облачио се такође поврх петалурића. Камижола се облачила поврх жупета, и била је украшена са 12 великих сребрних или златних пуца.

² Ј. Вукмановић, *Женска ношња у Добројци*, Споменик СП, Београд стр. 229.

³ Маријана Гушић, *Монографија Кошор*, Загреб 1970, стр. 140.

⁴ М. Гушић, *Гласник Цетињских музеја*, XIII књига, Цетиње 1980, стр. 6.

Траверса је била саставни дио ношње, чије су ивице биле украшене златном чипком ширине 5-6 cm.

Око струка опасиван је појас дужине око 2,5 метра. Ниске ципеле, односно мулице, обувале су жене тога доба. Саставни дио ношње био је накит и кишобран, *toujours la parapluie*, који је у пречнику имао 70 cm и изгледао као сунцобран, односно љети се користио као сунцобран а зими као велики кишобран.

Према казивањима која је сам истраживач забиљежио, посљедња Добројка која се вјенчала у поменутој ношњи била је Ана Андрић, средином XIX вијека.

Захваљујући исцрпном раду овог научника, и прије свега човјека који је оставио видног трага међу мјештанима испитујућег простора, његовим колегама који раде и живе у тим просторима врата добротских кућа су широм отворена да наставе истраживања, ове или неке друге проблематике. Откуп појединих дјелова ове ношње нам је олакшан литературом стручног познаваоца и етнолога Ј. Вукмановића.

На крају овог кратког излагања жељела бих подсјетити на ријечи познатог географа проф. др Милорада Васовића, да је за доброг истраживача потребно да има добре ноге и добро око.

Др Јован Вукмановић имао је заиста и добре ноге и добро око, а да је то тако најбоље нам свједочи његов обиман, плодан и надасве вриједан истраживачки рад који нас је окупио на овај научни скуп њему посвећен.

Mileva Vujošević

NATIONAL COSTUME FROM DOBROTA IN THE RESEARCHES OF JOVAN VUKMANOVIĆ

Summary

Jovan Vukmanović had left a significant trace in ethnological researches in the region of Boka Kotorska, where his special interest was woman's national costume. Thanks to that fact today ethnologists can improve professionally and successfully their museum knowledge and to make professional buying parts or complete Dobrota's national costume.

